

Från skövling till EKOTURISM

När vi köper miljömärkta möbler bidrar vi till att rädda omistliga naturvärden på olika håll i världen. Dessutom är det bra för miljösamvetet. WWF EKO har besökt en bergsby i södra Mexiko, där FSC-certifiering av skogen har givit invånarna många sociala fördelar. Här har zapotekindianerna tillämpat uthållig utveckling långt innan uttrycket ens fanns på pränt. Men ännu återstår mycket arbete innan byborna kan få ekonomiska fördelar av sina insatser för att bevara skogen.

TEXT OCH FOTO: MAGNUS KRISTENSON

Vägen är fylld av djupa gropar och pekar rakt upp i himlen. Det mäktiga landskapet reser sina bergstoppar upp i de vandrande molnen. Resliga stammar av tall och ek ger behaglig skugga från solen som är het även här, på nära 3 000 meters höjd. Men bara några decimetrar från vägkanten störtar branta raviner sig hundratals meter ned i bråddjupa avgrunder.

Javier Casteñada är på väg till bergsbyn Ixtlán, som ligger i Sierra Juarez Norte, en vidstäckt bergskedja i Oaxacalden i södra Mexiko. Casteñada började arbeta för WWF i Oaxaca 1991 med att koordinera olika program för att utveckla skogsbruket i ekologisk riktning. Han arbetar nu som skogscoordinator för WWF och har starkt bidragit till utvecklingen från skövling till FSC-certifiering och ekoturism. När det gäller avskogningen i Mexiko är Javier Casteñada fortfarande pessimist, men när det gäller FSC är han optimist. Ett kvitto på det framgångsrika arbetet kom 1998 då Ixtlán fick sin skog FSC-certifierad.

VÄRDENS ÄLDSTA EKOSYSTEM

Detta bergsområdes subtropiska blandskog tillhör världens äldsta ekosystem med en uppskattad ålder av över 20 miljoner år. WWF har klassat området som ett av de rikaste och mest varierade ekosystemen i världen. Både tall och ek finns i en mängd olika arter. Här kan man också hitta sex olika skogskatter, till exempel jaguar och hotade djur som spindelapa och tapir. Bara i Ixtlánområdet finns också 400 fågelarter och 350 fjärilsarter.

Långt innan ordet ens fanns på pränt tillämpade ursprungsbefolkningen i bergsbyarna uthållig utveckling för att ta vara på naturens resurser. Nu skyddas området både av FSC-certifiering och invånarnas känsla för sin skog, men så har det inte alltid varit och på många håll kvarstår hoten.

BARA HÄLFTEN ÅTERSTÅR

Mexikos skogar har globalt sett en enastående biologisk mångfald, men de försvinner i en skrämmande takt. Av de torra skogar som täckte en tredjedel av Mexikos yta återstår i dag bara hälften. De huggs ner för att ge plats åt jordbruk eller infrastruktur. Illegal avverkning bidrar också, liksom dåligt organiserad skogsvård från kommunernas sida.

Javier Casteñada har sett baksidorna.

— När jag gick ut Skogshögskolan 1975 var det mycket dåliga tider. Då exploaterades skogarna hänsynslöst av olika företag; vissa av dem hade försänkningar i den dåvarande regeringen. Deras enda mål var att komma åt virket och med mutor som sprit och mat lurade man till sig skogen från ursprungsbefolkningen.

Resultatet av den hänsynslösa exploateringen blev förödande, inte bara för naturen med jorderosion och förstörda vattentillgångar. Socialt innebar rovdriften att försörjnings-

Ixtlán har sågverk, snickeri- och möbelfabrik. Alla varor som tillverkas är certifierade, men ännu har man inte nått ut på marknaden.

Det är tufft att arbeta med skogsavverkning i de tvärbranta skogarna. FSC-certifieringen innebär bland annat satsning på arbetarskydd.

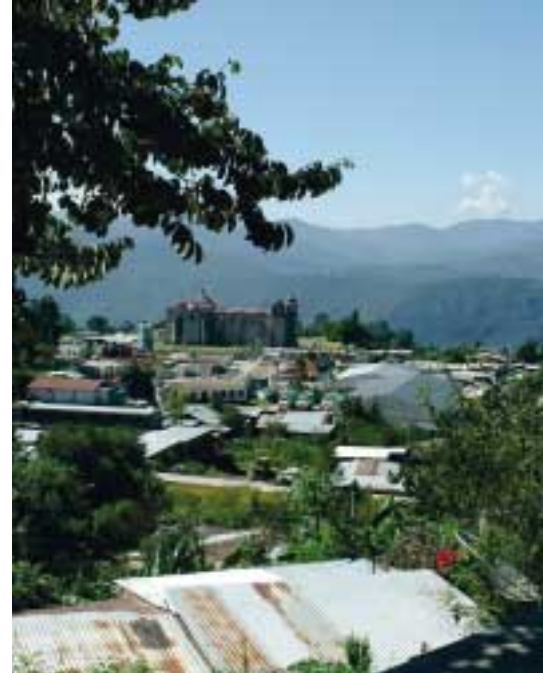
underlaget för många av bergstrakternas småbönder rycktes undan och de tvingades flytta till Mexiko Citys kåkstäder.

Vändpunkten kom 1984 då kommuninvånarna efter lång kamp lyckades vinna tillbaka rätten till sina skogar. I dag ägs merparten av skogen i Mexiko av urbefolkningen och lokala samhällen.

LÄS MER >>

Emma Lehrer är skogsexpert från Kanada och precis som Janier Casteñada arbetar hon för WWF, bland annat med att hitta nya produkter.

Ixtlán är en välkött by som nu bygger ett universitet med inriktning på ekologi för att ungdomarna i bergsbyarna runt omkring ska kunna stanna kvar och arbeta i området.

Från skövling till EKOTURISM

Ixtlán med sina 3 000 invånare ligger i en av de fattigaste av Mexikos delstater och domineras av zapotekerna, som har ett stolt förflutet, vilket bland annat världsarvet Monte Albán vittnar om. Det är en gammal zapotekstad som grundades 500 år före Kristus och är jämförbar med de berömda Mayaruinerna.

Ixtlán är administrativt centrum för omkringliggande bergsbyar. I dag ger skogen en uthållig inkomst till samhället. Förutom timmer lämnar även förädlade träprodukter Ixtlán.

Här finns en såg, ett snickeri och en liten möbelfabrik. För att leva upp till FSC-reglerna investerar kommunen bland annat i plantskolor, återbeskogning, bättre vägar och arbetarskydd. Parkvakter övervakar skogarna.

Det fascinerande landskapet lockar också ekoturister, en inkomstkälla som stadigt ökar. Här och var, diskret insmugna i skogen, ligger små cabañas, hyddor där turisterna kan övernatta. Satsningarna ger välbehövlige jobb, inte minst för kvinnorna.

Det virke som lämnar Ixtlán är certifierat på pappret, men det har ingen stämpel och ingen köpare betalar någon merkostnad.

— Ixtlán skulle tjäna lika mycket pengar på sin skog även om den inte var certifierad, säger Javier Casteñada. Trots att efterfrågan är stor, är det svårt att leva upp till marknadens krav. De flesta kräver jättelika leveranser av färdiga produkter; dessutom pressar möbeljättar som Ikea priserna hårt. Konkurrensen från de FSC-märkta plantagerna är svår. Det är 60 procent dyrare att sköta naturskog och våra vägar kostar 150 procent mer.

Pedro Vidal är certifieringsansvarig och arbetar för Rainforest Alliance.

— För att komma ut på marknaden måste vi sälja färdiga produkter. Vi har nu hunnit halvvägs i utvecklingen till att få inkomster av FSC. På sikt räknar vi

— Vi måste arbeta mer för att anpassa oss till marknadens krav, säger Pedro Vidal från Rainforest Alliance.

med att få ekonomiska fördelar av vårt arbete. Vi är på världsmarknaden och måste rätta oss efter de förutsättningar som råder där.

SOCIALA FÖRDELAR

För Ixtlánborna har utvecklingen hittills främst bidragit till sociala fördelar, inte minst genom förbättring av den organisation som är en grundförutsättning för uthållig skogsskötsel.

— Dessutom medför FSC-certifieringen ett erkännande av god management både nationellt och internationellt. Vi har fått bättre förhandlingsteknik och tillgång till finansiering från både regeringen och banker. Sist, men inte minst, har arbetet givit kommunen mer självförtroende, säger Javier Casteñada.

Den mexikanska regeringen stödjer både ekoturism och certifiering, men för att få ett verkligt genomslag är nyckelorden organisation och tillgång till marknaden.

— Globalt ser vi över just dessa frågor, berättar Lena Dahl, som är skogshandläggare vid WWF och styrelsemedlem i FSC. Vi har lyft fram den sociala aspekten, och genom Global Forest and Trade Network arbetar vi för att koppla ihop producenter och köpare. Frågan om plantagetimrets kostnadsfördel gentemot naturskogsbruk finns också på agendan.